

In memoriam

SOCIETAT D'HISTÒRIA
NATURAL DE LES BALEARS

Lluís Pomar Gomà (Torres de Segre, Lleida, 1949 - Palma 2024)

Fig. 1. Lluís Pomar a la seva imatge de www.researchgate.net.

El passat 3 d'agost vàrem rebre la terrible notícia del traspàs d'en Lluís Pomar. Lluís va ser professor de la Universitat de les Illes Balears (UIB) des del 1973, gairebé des dels seus inicis, i va desenvolupar la seva tasca docent als departaments de Biologia (1973-1986 i 2015-2021) i de Ciències de la Terra (1986-2015) (Diari UIB 11/8/24). Des del 1988 era catedràtic d'Estratigrafia al departament de Ciències de la Terra, del qual fou cap de departament (Circular SHNB 18). Sempre compromés amb la investigació científica, fou un dels membres fundadors de la Societat Geològica d'Espanya (SGE) de la qual té el carnet número cinc (Redacció 2018). La seva dedicació plena a la docència, a la recerca i a la transferència de coneixement el va dur a participar en més de

150 publicacions científiques (65 indexades a SCOPUS) i a ser molt conegut i apreciat pels llicenciats de Biologia, Química, Geografia,... de la UIB, dels quals va ser professor durant més de trenta anys i que el recorden, hores d'ara, per la seva apassionada i peculiar manera d'explicar la geologia, pels seus exàmens tipus test i per les seves profitoses explicacions a les sortides de camp voluntàries que alguns grups d'estudiants vàrem tenir la sort de poder compartir amb ell, com per exemple un viatge per a conèixer l'estructura geològica dels Pirineus. Des de principis dels 80 i fins a la seva jubilació, Lluís va tenir la fama entre els estudiants, de ser un excel·lent investigador.

El departament de Ciències de la Terra el tingué com a director en dues etapes, sempre elegit amb un ampli suport. La primera, abastà del 22 de novembre de 1994 fins a l'1 d'octubre de 1996; i la segona del 5 d'octubre de 1999 fins a 15 de març de 2004.

A les actes del consell de departament figura el seu discurs de 22 de novembre de 1994, el qual marca amb molta claretat el que seria el seu estil directiu com a cap de departament, i el seu tarannà:

Es presentà com a únic candidat el Catedràtic d'Estratigrafia Dr. Lluís Pomar Gomà, qui procedí a fer una breu exposició de la seva candidatura. Lluís Pomar parlà del repte que pel departament suposa la implantació del Nou Pla d'Estudis de Geografia que, segons sembla ser, ha tingut un gran èxit el seu primer any i que aquesta és la raó de ser del departament des del punt de vista docent. Parlà també de que la seva presència i activitat a la UIB ha estat els darrers anys i per alguns sectors ignorada, per altres anodina i poc participativa, per altres fins i tot perillosa. La seva trajectòria científica té ja a la UIB 21 anys d'història i la seva tasca marca, segons s'ha dit, una fita en el coneixement de la geologia de Mallorca. Pomar vol matissar, relativitzar i contextualitzar aquesta aportació seva. En primer lloc, assenyala que la seva tasca hagués sigut impossible de no haver existit treballs previs de geòlegs i paleontòlegs que treballen Mallorca. En segon lloc, que tal volta el seu únic mèrit hagi estat saber treure valoracions generals d'aspectes particulars. Reconeix Pomar que a alguns dels seus treballs publicats va cometre greus errors i que probablement també com a Cap de Departament, si surt elegit, en cometrà. Per aquesta raó, confia amb la col·laboració dels membres del departament per corregir els errors que pugui cometre al front de la direcció d'aquest. Continuà Pomar remarcant que l'objectiu prioritari de la tasca universitària és formar professionals, per la qual cosa la docència que s'imparteixi ha de ser de qualitat. És necessari que el departament tingui un creixement per àrees equilibrat amb la càrrega docent i entre àrees; considera que també és necessari que existeixi una formació permanent del professorat, que comença perquè els professors no doctors acabin la tesi i els doctors es dediquin plenament a la recerca. Lluís Pomar assenyala que cal incrementar la investigació global del DCT i la docència de qualitat.

Per altra banda, continuà Lluís Pomar, considera molt important la millora de la infraestructura docent i investigadora del departament, perquè aquesta permetrà millorar consegüentment les nostres bases de dades. En aquest apartat considera bàsica la funció de la Cartoteca, entesa en sentit ampli, tant com a lloc d'arxiu de mapes en paper o base magnètica, com d'elaboració de mapes. En aquesta darrera funció, considera que la Cartoteca ha d'estar lligada al Laboratori de Sistemes d'Informació Geogràfic. Per tal d'incrementar la infraestructura docent i investigadora del DCT cal incrementar la recaptació de recursos externs a la universitat, cal incrementar el nombre de grups de recerca i l'obtenció de fons tant estrangers, com europeus.

Lluís Pomar declarà que tots aquests desitjos només podran ser escomesos amb la col·laboració i l'esforç de tothom i remarcà que ni el més genial és imprescindible però tampoc el més humil és necessari.

Finalment, Pomar declarà que, si sortia elegit, confiava estar poc en el càrrec, doncs està plenament convençut que la renovació de càrrecs és absolutament necessària ja que permet deixar el millor de cadascú; a més, creu que el departament hauria d'estar en un futur dirigit per un geògraf.

A continuació, finalitzada la intervenció del candidat a director de departament, la secretària entregà al president de la Mesa Electoral un llistat dels membres de departament. En total, el cens electoral eren 30 persones, de les quals eren presents 29.

Abans de procedir a la votació, Lluís Pomar proposà fer un dinar en acabar la reunió perquè considera que és aquest un bon començament i vol fer la convidada abans de conèixer els resultats.

Tot seguit es procedí a votar i la Mesa Electoral va fer l'escrutini dels vots. Els resultats foren: Vots a favor del Candidat: 27; Vots en Blanc: 2; Total 29.

Fig. 2. Lluís Pomar explicant al *2nd Field Course on Coral Reef Biogeology* (Marsa Alam, a la mar Roja) (2010) (Foto GXP).

A més d'alumnes seus, amb posterioritat, alguns de nosaltres vàrem poder coincidir amb ell com a professors en el departament de Ciències de la Terra i compartir amb en Lluís experiències de vida i també algunes assignatures. Un dels grans records és sens dubte el de l'any 2010, al qual havíem de compartir l'assignatura de Pràcticum de Geologia i Geografia Física, i Lluís va proposar fer el pràcticum a Egipte, coincidint amb el *2nd Field Course on Coral Reef Biogeology* que organitzava llavors per la universitat de Bolònia a Marsa Alam, a la mar Roja), del qual ell també era professor. Així, entre el 8 i 15 de maig de 2010 partirem cap a la Mar Roja, els alumnes de la UIB que ens sumaren als provinents de la universitat de Bolònia i d'empreses relacionades amb la sedimentologia. Foren uns dies molt intensos, d'immersions diàries en un mar de coralls, peixos i tortugues marines, visites a illes coral·lines i també,

cap a l'interior de l'ouadi, de reconeixement de coralls fòssils. Experiències inoblidables que es fan mirar amb enyorança aquells dies!

Des de 1986, just un any després de la seva creació, Lluís Pomar fou membre de la secció de ciències naturals de l'Institut Menorquí d'Estudis. En aquesta institució col·laborà, especialment amb Antoni Obrador, en múltiples treballs per donar a conèixer la geologia de Menorca.

La trajectòria científica de Lluís Pomar ha estat molt extensa i clarament internacional. A banda de les Illes Balears, el Lluís va dur a terme la seva recerca a diferents regions d'Espanya, Itàlia, Veneçuela, el Carib, Aràbia Saudí, entre d'altres., i va visitar llocs molts diversos de països petrolers, situats a Amèrica del Nord, Amèrica Central, diversos països europeus, nord d'Àfrica (Algèria, Tunísia, Marroc), península Aràbiga (Oman, Emirats, Aràbia Saudita), Pakistan, Malàisia, etc., cobrint un rang temporal que va des del Paleozoic al Quaternari. (Diari UIB 29/05/2018). Lluís Pomar gaudia extraordinàriament del treball de

camp, allà se sentia lliure i no entenia la investigació si no era a partir d'aquest reconeixement i treball sobre el terreny.

Fig. 3. Participants en 2nd Field Course on Coral Reef Biogeology (Marsa Alam, a la mar Roja) i també amb alumnes del pràcticum de Geologia i Geografia Física del dept. de Ciències de la Terra (UIB) davall l'única ombra de l'entorn (2010) (Foto GXP).

Malgrat l'amplitud d'indrets i investigacions dutes a terme arreu del món, en aquesta necrològica volem destacar la seva recerca en l'entorn de les Balears. En aquests sentit podem dividir la seva trajectòria científica en distintes etapes. En primer lloc, hem de destacar els primers esforços i publicacions científiques d'en Lluís, que es varen concentrar en estudis estratigràfics i sedimentològics a les Illes Balears. També va abordar l'estudi estratigràfic de precipitats de carbonat de l'aigua subterrània durant el Pleistocè i l'Holocè. En segon lloc, posteriorment, la seva recerca es va centrar en estudis d'arquitectura de facies d'alta resolució en els sistemes de carbonats i les seves implicacions en l'estratigrafia seqüencial. L'objectiu principal de la seva recerca va ser sempre poder desenvolupar elements predictius en l'anàlisi de les roques carbonatades (Diari UIB 29/05/2018). Al final d'aquest text trobareu un recull de les seves publicacions més rellevants relacionades amb Balears.

La seva vida acadèmica s'inicia l'any 1974, quan es doctorà en Geologia a la Universitat de Barcelona amb la tesi *Procesos telodiagenéticos en rocas carbonatadas del litoral catalán y Baleares: su relación con microorganismos*. La tesi estudia la relació entre els processos d'alteració de les roques carbonatades i els microorganismes en distints nivells (superficial, fissural, edàfic, de cavitats càrstiques vadoses i a nivell freàtic), entre la superfície de la roca i la superfície piezomètrica (Pomar, 1976). Aquest mateix any publicà amb col·laboració

amb Francesc Calvet un article al Bolletí de SHNB sobre els microorganismes i els elements traça que produeixen que es poden trobar a les aigües d'escorrentia. El 1975, juntament amb l'autor anterior i Manuel Esteban publiquen un article sobre les rizoconcrecions del Pleistocè mallorquí a una revista de la Universitat de Barcelona. Es aquest mateix any que publica un treball sobre la calcita flotant de coves del llevant mallorquí, conjuntament amb en Gabriel Moyà, Guillem Ramón, Àngel Ginés i Joaquín Ginés al núm. 2 de la jove revista *Endins*.

Així doncs, durant la dècada dels setanta arribaren al món acadèmic local alguns geòlegs catalans –Lluís Pomar i Antonio Rodríguez-Perea– que integrarien un primer Departament de Geologia, a la Facultat de Ciències de Palma. Alguns anys més endavant, al nucli geològic que s'estava desenvolupant a la UIB s'incorpora Joan J. Fornós (Ginés *et al.*, 2021).

És sobretot amb els germans Ginés amb qui realitzarà una sèrie de treballs que es publiquen a la revista *Endins* i a varis congressos, treballs relacionats amb els precipitats del carst de les coves mallorquines, així formaren part de l'equip del projecte HADES, del qual Lluís Pomar va ser codirector dins del grup espeleològic EST. Les dues primeres campanyes d'aquest projecte HADES tenien per objecte extreure mostres de les cristallitzacions subaquàtiques de la Cova de Sa Bassa Blanca (Alcúdia), per fer-ne posteriorment l'estudi estratigràfic i sedimentològic (Maroto i Font 1981; HADES 1985). L'equip que estava constituït per espeleòlegs, personal docent i estudiants de la UIB, guanyaren el Premi Ciutat de Palma d'Investigació. Aquest mateix any, 1981, durant el mes d'agost se celebrà a Bowling Green (Kentucky, USA) el *VIII Congrés Internacional d'Espeleologia*. En aquest acte s'exposaren dues comunicacions que resumien l'estat dels coneixements sobre els espeleotemes freàtics de les coves de Mallorca i la seva relació amb paleonivells pliocèns de la Mediterrània. Gràcies als contactes establerts en aquest congrés internacional, aquell mateix any es publicaren els primers resultats de datacions isotòpiques d'espeleotemes freàtics procedents de coves de Mallorca al núm. 8 de l'*Endins*, signat per Henning, els germans Ginés i Lluís Pomar (Ginard *et al.*, 2011).

Fig. 4. Lluís Pomar al seu despatx a Terol.

Des dels primers moments la relació entre el món acadèmic i l'espeleològic fou del tot simbiòtica: alguns geòlegs s'aproparen a l'espeleologia per tenir fàcil accés a un vessant específic del seu objecte d'estudi i, per altra banda, els espeleòlegs foren propicis a aquesta col·laboració per contribuir al coneixement del medi subterrani i beneficiar-se de la implementació dels coneixements i la metodologia científica (Ginés *et al.*, 2021).

En aquesta primera època és quan Lluís Pomar escriu un article en col·laboració amb el solleric Dr. H.C. Guillem Colom, sobre uns dipòsits de gravetat del Burdigalià de Sóller i amb el naturalista Joan Cuerda, sobre els dipòsits del Pleistocè a l'illa de Mallorca. Era una manera d'apropar-se a dos dels socis fundadors de la SHNB, a més de dos dels naturalistes mallorquins més importants del segle XX, autors de la *Geología de Mallorca* (Colom 1975) i de *Los Tiempos Cuaternarios en Baleares* (Cuerda 1975).

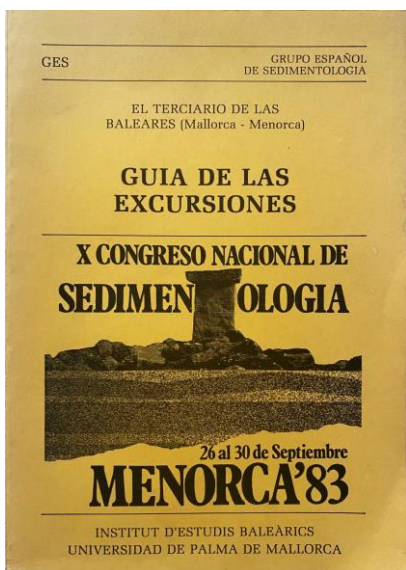

Fig. 5. Portada de la guia d'excursions del Terciari de les Balears (Mallorca-Menorca).

El 1983, Lluís Pomar és coeditor d'una important i transcendental obra *El Terciario de las Baleares (Mallorca y Menorca)*. *Guía de las excursiones* (veure Pomar *et al.*, 1983), on hi ha 5 articles i 7 itineraris, editada en el marc del *X Congreso Nacional de Sedimentología* que va tenir lloc a Menorca durant els dies 26 a 30 de setembre de 1983. A més de coeditor, és també coautor de la gran majoria dels articles i itineraris, amb geòlegs que esdevendrien en investigadors de referència, com són Pere F. Santanach, Oriol Riba, Mariano Marzo, Maria José Jurado, Emilio Ramos, Francesc Calvet, Antoni Obrador i Manuel Esteban,

Alfredo Barón, entre d'altres, la gran majoria dels quals esteien vinculats a la Universitat de Barcelona i d'altres -com el seu amic menorquí Antoni Obrador-, a la Universitat Autònoma de Barcelona; Alfredo Barón al servei hidrològic del Govern de les Illes Balears i Antonio Rodríguez Perea i Joan J. Fornós a la UIB, on començaven el seu camí acadèmic, tots ells pilars fonamentals del coneixement geològic de les Illes Balears.

D'ençà aquesta publicació, Lluís Pomar va continuar publicant, en col·laboració amb molts dels autors mencionats, principalment sobre les plataformes carbonatades del Miocè mallorquí, però també sobre la sedimentologia i estratigrafia del Mesozoic mallorquí i de l'illa de Cabrera, així com del Paleogen de Mallorca, per esmentar els més rellevants, sense deixar de banda els precipitats de les coves mallorquines, sobre les quals va realitzar estudis amb autors locals i estrangers.

El 1987, les *I Jornades del Medi Ambient de les Illes Balear*, varen comptar ja amb dues comunicacions del professor Pomar i amb quatre més les *II Jornades* celebrades l'any

1990, publicacions compartides tant amb recents llicenciats de biologia com amb geòlegs del departament o autors estrangers ja consolidats.

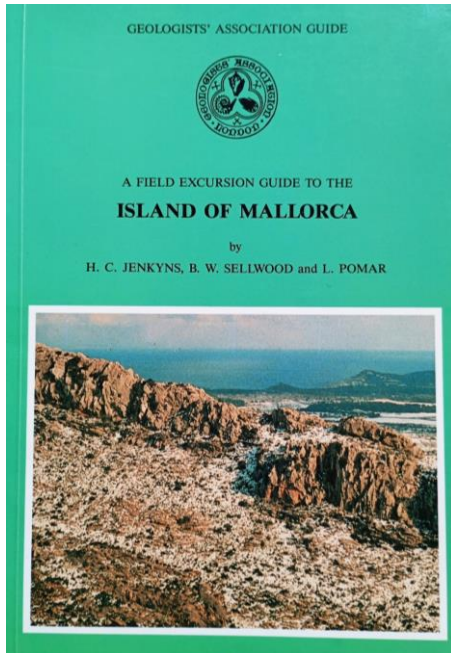

Fig. 6. Portada del llibre *A Field excursions guide to the Island of Mallorca* (1990).

El 1990 va publicar amb dos reconeguts geòlegs, Hugh C. Jenkyns de la University of Oxford i Bruce W. Sellwood de la University of Reading, una guia geològica de l'illa de Mallorca, la qual destaca pels excel·lents llocs d'interès geològic seleccionats. Estava clar que a Lluís el que li agradava era donar a conèixer la geologia de Mallorca en unes guies d'excursions geològiques que avui en dia encara són una eina bàsica per a qualsevol docent de la geologia o de la geografia física.

El 1994, la SHNB li va concedir el premi Bartomeu Darder com a millor contribució científica de les Illes Balears realitzada el 1993, en la seva primera edició (Circular SHNB, 18), pel treball "High-Resolution Sequence Stratigraphy in Prograding Miocene Carbonates: Application to Seis-

mic Interpretation" publicat a la revista de l'*American Association of Petroleum Geologists* (Pomar, 1993).

Cal destacar que la seva contribució al coneixement de les plataformes miocenes de les Balears, especialment les del cap Blanc a Mallorca i el Migjorn a Menorca, ha convertit aquests indrets en referents per a especialistes d'arreu del món (Diari UIB 29/05/2018). Les fàcies d'escull que ell va estudiar poden ser un molt bon reservori d'hidrocarburs (Moragues 2024).

A partir del 2000 va realitzar una sèrie de treballs en col·laboració amb Pedro Robledo sobre el paleocarst del miocè mallorquí, que donarien lloc, anys més tard (2006) al que seria la seva tesi doctoral del seu deixeble.

El curs 2003-2004, Luis Pomar va ser *Distinguished Lecturer* del Programa per Amèrica del Nord de l'Associació Americana de Geòlegs del Petrol, i impartí conferències en quinze universitats i associacions científiques del Canadà i dels Estats Units (Diari UIB 29/05/2018).

Entre les tesis doctorals que va dirigir cal destacar la d'Antonio Rodríguez-Perea el 1984 sobre *El Mioceno de la Serra Nord de Mallorca (Estratigrafia, Sedimentologia e implicacions estructurales)*. Facultat de Geologia, Universitat de Barcelona. El tribunal de la tesi fou presidida pel Dr. Oriol Riba i Arderiu (UB), i foren vocals els Drs. Juan Antonio Vera Torres (UG), Antoni Obrador i Turdurí (UAB), Pere Santanach i Prats (UB) i Lluís Pomar i Gomà. Uns anys més tard, el 1987, el Dr. Joan Josep Fornós Astó defensà a la Universitat de Barcelona la seva tesi *Les Plataformes Carbonatades de les Balears. Estudi*

sedimentològic de les plataformes miocenes de les illes Balears i comparació amb la sedimentació actual a la seva plataforma. Bases per a una modelització de fàcies de plataformes temperades i càlides. Aquesta tesi permeté elaborar juntament amb els treballs que ja havia desenvolupat Lluís Pomar un model d'interpretació de les plataformes bioclàstiques.

Fig. 7. La Fundació Endesa i la UIB creen la Càtedra Guillem Colom Casasnovas, el 17 de juny de 2011. D'esquerre a dreta: Dr. Lluís Pomar, catedràtic d'estratigrafia de la UIB, Rafael Miranda, president de la fundació ENDESA, la Dra. Monserrat Casas, Rectora de la UIB, i el Dr. Felicià Fuster, president del Consell Social de la UIB i president del Consell Assessor d'Endesa a les Illes Balears, a l'edifici Arxiduc Lluís Salvador del campus universitari de la UIB. A la fotografia no surt el Dr. Guillem Mateu perquè es trobava més a la dreta (Arxiu UIB).

El 2006 i 2007 es defensaren les altres dues tesis doctorals més que va dirigir. La primera de Pedro Agustín Robledo, *Los Paleocolapsos kársticos en las plataformas carbonatadas del Mioceno Superior de Mallorca. Análisis geográfico, genético y evolutivo* co-dirigida per Juan José Durán; i la segona de Guillem Mateu Vicens, *Paleoecological and sedimentological analysis of neogene carbonate platforms in the western Mediterranean*, co-dirigida per Pamela Hallock i com a tutor de tesi Gabriel Moyà Niell, ambdues defensades al dept. de Ciències de la Terra (UIB).

L'interès del professor Pomar per consolidar la línia de recerca en micropaleontologia, sedimentologia i paleoecologia encetada a la UIB el duqué a promoure i a participar directament activament en la creació de la Càtedra Guillem Colom Casasnovas (diari UIB 17/05/2011), la qual va néixer el 17 de juny de 2011, mitjançant conveni de col·laboració

entre la Fundació ENDESA, la Universitat de les Illes Balears i el Museu Balear de Ciències Naturals, com a homenatge al científic Guillem Colom Casanovas, amb l'objectiu de preservar i continuar la seva obra d'investigació i impulsar la recerca en els camps de la micropaleontologia, la sedimentologia i la paleoecologia (Diari UIB 27/4/15).

Fig. 8. El Dr. Lluís Pomar, guardonat per la *International Association of Sedimentologists* amb la Medalla Sorby al transcurs del *20th International Sedimentological Congress*, el mes d'agost de 2018, al Quebec (Canadà) (Arxiu UIB).

Els darrers anys de la seva llarga trajectòria acadèmica es van veure recompensats el 2018, quan, essent ja catedràtic emèrit d'Estratigrafia de la UIB, va ser distingit com a onzè medallista i el primer científic no anglosaxó amb la Medalla Sorby que atorga cada quatre anys la *International Association of Sedimentologists*. La medalla li va ser lliurada el mes d'agost de 2018 a Quebec (Canada) durant el *20th International Sedimentological Congress*, el mes d'agost de 2018, al Quebec (Canadà). Amb aquesta distinció, Lluís Pomar entrà a forma part del reduït grup de sedimentòlegs de màxim prestigi que també l'han rebuda: com Francis J. Pettijhon (1982), Robin GC. Bathrust (1986), Robert L. Folk (1990), John R. L. Allen (1994), Robert N. Ginsburg (1998) o Noel James (2014), , tots ells considerats els «pares» de la Geologia Sedimentària, la qual cosa li dona major relevància al premi i és un clar reconeixement de les eminentes aportacions del professor Pomar a la sedimentologia. (IAS-awards i Diari UIB 20/05/2018).

La candidatura de Lluís Pomar va ser presentada pel professor Paul V. Wright del Museu Nacional de Gal·les i recolzada per investigadors internacionals (Redacció 2018).

Per la seva banda, el 2022, la prestigiosa revista *Sedimentology*, li va dedicar un volum homenatge a la seva trajectòria científica ja que la major part de la seva vida la va dedicar a l'estudi de les roques carbonatades i la seva gènesi. El volum és un estat de la qüestió de la formació i sedimentació dels carbonats que es troben al món natural, tenint en compte la paleoecologia i sedimentologia (veure Pufahl *et al.*, 2022). La idea del número especial va sorgir durant una sessió a la *34 International Association of Sedimentologists* celebrada a Roma. Al primer article que apareix a l'obra, se li dedica un repàs als seus treballs, tot i comentant la seva repercussió pel que fa a les investigacions dels carbonats (Brandano *et al.*, 2022).

Fig. 9. El Dr. Lluís Pomar, el 2017, mostrant les geometries dels estats visibles als penya-segats del Cap Blanc (Mallorca) i les seves relacions amb les oscil·lacions del nivell del mar. Retall de la figura 1 de l'article de Brandano *et al.* (2002).

Fig. 10. Cartell d'una de les conferències realitzades al Museo de Ciencias Naturales de la Universitat de Saragossa (desembre 2018).

La seva visió crítica respecte dels paradigmes establerts ha suposat la incorporació de nous conceptes i visions innovadores en la interpretació del registre sedimentari, com per exemple l'impacte de les ones internes, la correlació entre l'evolució de la fotosíntesi des de l'evolució bacteriana de l'Arqueà, fa 3.500 milions d'anys, i la formació dels diferents tipus de carbonats. Aquests darrers anys investigava sobre la influència de la progressiva pèrdua del CO₂ atmosfèric en l'evolució biològica i el seu impacte en la formació dels carbonats,

bé sigui per inducció bacteriana, per influència microbiològica, o en la formació d'estructures esquelètiques (Diari UIB 29/05/2018).

L'esperit crític i heterodoxe d'en Lluís el va dur a generar polèmica en la comunitat científica per les seves declaracions en relació al paper del CO₂ atmosfèric i el canvi climàtic (veure Artigas 2018, Puig 2020, Vallés 2024) que va divulgar també a conferències (Fig. 9). Els seus detractors han volgut establir relació entre el seu posicionament en relació al canvi

climàtic i el fet d'haver realitzat estudis per a la indústria petrolera o haver signat una càtedra amb ENDESA (Puig, 2020), però qualsevol que conegués bé a Lluís Pomar sap que els seus posicionaments científics mai varen estar condicionats per qüestions lucratives, sinó sempre basats en els seus treballs i investigacions sobre la formació de carbonats. Ell pensava que l'oceà era un embornal del CO₂ amb la formació dels carbonats, que realment ho és; també defensava que el CO₂ ajuda a la vida fotosintètica, la qual cosa és certa; però, si es consulta la bibliografia actual, veurem que les seves tesis anaven en contra de les creences de la gran majoria dels investigadors del clima, a l'igual que la majoria d'investigadors amb els quals Lluís Pomar va col·laborar, que tenen en compte l'escala temporal de la composició atmosfèrica, de milions d'anys per a períodes antics i processos naturals, i de molt pocs anys i la implicació dels humans dels canvis que se donen a l'actualitat.

I és que per Lluís Pomar, la ciència va ser sempre debat, treball de camp, dades, hipòtesis contrastades, defugint del consens, ans al contrari, cercant la sana confrontació d'idees que permet trencar l'ortodòxia i obrir la ment cap a altres explicacions innovadores. Malgrat la seva salut es va veure progressivament deteriorada als darrers anys, Lluís es va mantenir actiu fins gairebé el seu darrer alè. La seva darrera publicació, en col·laboració amb altres autors, va veure la llum el mes de maig de 2024, poc mesos abans del seu traspàs; en ella tracta sobre l'arquitectura de les formacions coral·lines oxfordianes al llarg del marge atlàntic de Marroc (Duval-Arnould *et al.*, 2024) i dona prova novament del seu compromís inequívoc amb el que va ser sempre la seva vocació. Hem perdut un gran científic, un bon amic i una gran persona. Servam el seu mestratge i fem promesa de continuar el camí que ens va traçar.

No voldríem acabar aquestes línies sense recordar el seu estret lligam amb la SHNB. En Lluís va ser president de la SHNB des del 1980 fins el 1983. Durant el seu mandat impulsà l'ús del català, es redactaren uns nous estatuts i el nom de la Societat va passar del castellà al català. En aquell moment, a la junta directiva hi havia importants naturalistes, com Andreu Muntaner, Sebastià Feliu (que ens ha deixat també el 2024), José Antonio Guijarro, Lluís Gasull, Lluís Fiol, Lleonard Llorens i Joan Mayol. També va ser director de publicacions del Bolletí de la Societat d'Història Natural de les Balears des del 1983 al 1986 (Vicens *et al.*, 2022). Lluís, sempre ocuparà un lloc d'honor a la Societat d'Història Natural de les Balears.

Guillem X. Pons, Damià Vicens i Joana Maria Petrus

Referències

- Artigas, M. A. 2018. Luis Pomar, catedrático emérito de Estratigrafía: “El calentamiento global por culpa de las emisiones de CO₂ es una manipulación”. *Diario de Teruel*. 18/10/2018.
- Brandano, M., Mateu-Vicens, G. i Baceta J. A. 2022. Understanding carbonate factories through palaeoecological and sedimentological signals – Tribute to Luis Pomar. A: Pufahl, P., Brasier, A., Plink-Björklund, P., Brandano, M., Mateu-Vicens, G. i J.A Baceta (Eds.). Special Issue: Understanding carbonate factories through palaeoecological and sedimentological signals – Tribute to Luis Pomar. *Sedimentology*, 69, Issue 1: 5-23. <https://doi.org/10.1111/sed.12993>

- Circular SHNB 18. Els nostres naturalistes. Lluís Pomar Gomà. Juliol de 1999.
- Colom, G. 1975. *Geologia de Mallorca*. Diput. Prov. Bal. Inst. Estudios Baleáricos. Patronato "J. Ma Quadrado". CSIC. 2 vols. 519 pp. Palma.
- Cuerda, J. 1975. *Los tiempos Cuaternarios en Baleares*. Inst. Est. Bal. 304 pp. Palma.
- Diari UIB 17/05/2011 <https://diari.uib.cat/Institucional/Govern/Arxiu/La-Fundacio-Endesa-i-la-UIB-creen-la-Catedra.cid220528>
- Diari UIB 27/4/15 <https://diari.uib.cat/Hemeroteca/La-Catedra-Guillem-Colom-Casasnovas-presenta-la.cid391933>
- Diari UIB 29/05/2018. <https://diari.uib.cat/Hemeroteca/El-doctor-Lluís-Pomar-guardonat-per-la.cid537469>
- Duval-Arnould, A., Bulot, L., Charton, R., Jain, S., Masrour, M., Pomar, L., Redfern, J., Simmons, M., Schröder, S. 2024. Architecture of Oxfordian coral buildups along the Atlantic margin of Morocco. *Journal of African Earth Sciences*, 213, 105206
- Ginés, J., Ginés, A. i Fornós, J.J. 2021. Les investigacions sobre el carst i les coves de Mallorca: evolució dels coneixements i perspectives actuals. In: *De la terra a la mar i de la mar a la terra. Homenatge a Antonio Rodríguez-Perea*. Mon. Soc. Hist. Nat. Balears, 34: 111-131.
- Jenkyns, H. C.; Sellwood, B. W. i Pomar, L. 1990. *A field excursion guide to the Island of Mallorca*. The Geologist' Association. 93 pp. London.
- Moragues, L. 2024. *Història geològica bàsica i actualitzada de Mallorca*. Edicions Documenta Balear. 264 pp.
- Pomar, L. 1976. Procesos telodiagénéticos en rocas carbonatadas del litoral catalán y baleares: su relación con microorganismos. *Acta Geológica Hispánica*, 11(2): 56.
- Pomar, L. 1993. High-Resolution Sequence Stratigraphy in Prograding Miocene Carbonates: Application to Seismic Interpretation. *AAPG Memoir* 57: 389-407.
- Pomar, L., Obrador, A. Fornós, J.J. i Rodríguez-Perea, A. 1983. *El Terciario de las Baleares (Mallorca y Menorca)*. *Guía de las excursiones*. X Congreso Nacional de Sedimentología, Menorca 1983. Institut Estudis Balearics i Universitat de Palma de Mallorca. Palma. 255 pp.
- Pufahl, P., Brasier, A., Plink-Björklund, P., Brandano, M., Mateu-Vicens, G. i J.A Baceta (Eds.). 2022. *Special Issue: Understanding carbonate factories through palaeoecological and sedimentological signals – Tribute to Luis Pomar*. *Sedimentology*, 69, Issue 1: 5-393.
- Puig, F. 2020. Perfil de los negacionistas climáticos: Luis Pomar, el endésico. Usted no se lo cree, blog de divulgación científica. Publicat el 30/09/2020 a <https://ustednosolocree.com/2020/09/30/luis-pomar-el-endesico/>
- Redacción. 2018. El geólogo Luis Pomar, primer español que obtiene la Medalla Sorby, la máxima distinción mundial en Sedimentología. *La Vanguardia* 13/08/2018.
- Rajadel, L. 2018. Luis Pomar: "El CO2 no causa el calentamiento global". *Heraldo*, 13/09/2018.
- Vallés, M. 2024. Lluís Pomar, geólogo: «El CO2 es la vida, el cambio climático es una gran mentira». *Diario de Mallorca*, 27/01/2024.
- Vicens, D., Pons, G. X. i Ginard, A. 2022. Les juntes directives dels darrers 41 anys de la Societat d'Història Natural de les Balears (1981-2022). *VIII Jornades de Medi Ambient de les Illes Balears*, 641-644.

Bibliografia de Lluís Pomar relacionada amb les Illes Balears i ordenada cronològicament

- Pomar, L.** i Calvet, F. 1974. Nota previa sobre el análisis comparativo de elementos traza en las aguas de escorrentía superficial, como indicadores de la acción alterante de microorganismos. *Boll. Soc. Hist. Nat. Balears*, 19: 115-138.
- Pomar, L.** i Esteban, M. 1974. Meteorización superficial y fisural en rocas carbonatadas y su relación con Microorganismos. *Com. VII Congr. Gr. Esp. Sedim.* Tremp.
- Calvet, F., **Pomar, L.** i Esteban, M. 1975. Las Rizoconcreciones del Pleistoceno de Mallorca. *Inst. Invest. Geol. UB.* 30: 35- 60.
- Pomar, L.**, Ginés, A., Ginés, J., Moyà, G. i Ramón, G. 1975. Nota previa sobre la petrología y mineralogía de la calcita flotante de algunas cavidades del levante mallorquín. *Endins*, 2: 3-6.
- Pomar, L.** 1976. Tectónica de gravedad en los depósitos Mesozoicos, Paleógenos y Neógenos de Mallorca. *Boll. Soc. Hist. Nat. Balears*, 21: 159- 175.
- Pomar, L.** 1976. Procesos telodiagenéticos en rocas carbonatadas del litoral catalán y balears: su relación con microorganismos. *Acta Geológica Hispánica*, 11(2): 56.
- Pomar, L.**, Ginés, A. i Fontarnau, R. J. 1976. Las cristalizaciones freáticas del Pleistoceno mallorquín. *Endins*. 3: 3-25.
- Esteban, M., Barón, A., Calvet, F. i Pomar, L. 1976. The Messinian Reefs of Mallorca. In Esteban, M. (ed.), *The Messinian Reefs of Spain*.
- Pomar, L.** i Colom, G. 1977. Depósitos de flujos gravitatorios en el Burdigaliense de "Es Racó d'es Gall-Auconassa" (Soller, Mallorca). *Boll. Soc. Hist. Nat. Balears*, 22: 119-136.
- Esteban, M., Calvet, F., Dabrio, C., Barón, A., Giner, J., **Pomar, L.**, Salas, R. i Permanyer, A. 1977. Aberrant features of the Messinian coral reefs. *Third International Coral Reef Symposium*, (Abstracts). Miami. 23-27.
- Esteban, M., Calvet, F., Dabrio, C., Barón, A., Giner, J., **Pomar, L.** i Salas, R. 1977. Messinian (Uppermost Miocene) reef in Spain: morphology, composition and depositional environments. *Third International Coral Reef Symposium*, (Abstracts). Miami. USA.
- Esteban, M., Calvet, F., Dabrio, C., Barón, A., Giner, J., **Pomar, L.** i Salas, R., 1977. Aberrant features of the Messinian coral reef, Spain. *IUGS.IGPC Messinian Seminar 3* (Abstracts). Málaga.
- Esteban, M., Calvet, F., Dabrio, C., Barón, A., Giner, J., **Pomar, L.**, Salas, R. i Permanyer, A. 1978. Aberrant features of the Messinian coral reef, Spain. *Acta Geológica Hispánica*, 13, 20-22.
- Barón, A. i **Pomar, L.** 1978. *Recent distribution of Neogene sedimentation areas of the Mediterranean; area 405: Balearic depression*. IGCP project no 25 (UNESCO,IUGS).
- Pomar, L.** 1978. Ensayo de una nueva hipótesis para la evolución tectosedimentaria de las Baleares. *Treballs de Geografia*, 35: 139-162.
- Pomar, L.** 1979. *The Triassic of the Balearic Islands*. UIB. 49 pp (inèdit).
- Pomar, L.** 1979. La evolución tectosedimentaria de las Baleares: Análisis crítico. *Acta Geol. Hisp.*, Homenatge a Lluís Sole i Sabaris, 14: 293-310.
- Pomar, L.** i Cuerda, J. 1979. Los depósitos marinos pleistocénicos en Mallorca. *Act. Geol. Hisp.* Homenaje a Luís Solé i Sabarís. Barcelona, 14: 505- 513.

- Pomar, L.**, Ginés, A. i Ginés, A. 1979. Morfología estructura y origen de los espeleotemas epiacuáticos. *Endins*, 5-6: 3-17.
- Ginés, A., Ginés, J., Pomar, L. i Salvà, P.A. 1979. *La Serra de Tramuntana*. VI Coloquio de Geografía, Excursión nº 1. 38 pàgs.
- Pomar, L.**, Riba, O., Rodríguez Perea A. i Santanach, P. 1980. Estructuras de escape de aguas sintectónicas en el Mioceno inferior de Mallorca. *Comunicació IX Congreso Nacional de Sedimentología*, Salamanca.
- Ginés, A., Ginés, J. i **Pomar, L.** 1981. Morphological and mineralogical features of phreatic speleothems occurring in coastal cave in Majorca (Spain). Proceedings *8th. International Congress of Speleology*, 2: 529-532 pp. Bowling Green. USA.
- Ginés, A., Ginés, J. i **Pomar, L.** 1981. Phreatic speleothems in coastal caves of Majorca (Spain) as indicators of Mediterranean Pleistocene paleolevels. Proceedings. *8th International Congress of Speleology*, 2: 533-536 pp. Bowling Green. USA.
- Henning, G. Ginés, A. Ginés, J. i **Pomar, L.** 1981. Avance de los resultados obtenidos mediante datación isotópica de algunos espeleotemas epicacuáticos mallorquines. *Endins*. 8: 91- 93.
- Pomar, L.** 1981. Hacia una nueva concepción geológica de las Islas Baleares. *Estudis Baleàrics*, 1: 29-35.
- Pomar, L.** 1982. La evolución tectonosedimentaria de las Baleares. Análisis crítico. *Acta Geológica Hispánica*. 14: 293- 310.
- Fornós, J. J. i **Pomar, L.** 1982. El complejo de Manglar del Mioceno Terminal de la isla de Mallorca. *Boll. Soc. Hist. Nat. Balears*, 26: 207- 228.
- Pomar, L.**, Rodríguez, A. i Santanach, P. 1983. Rôle des charriages, des failles verticales et des glissements gravitationnels dans la structure de la Serra de Tramuntana de Mallorca. *Compte Rendu de l'Académie des Sciences de Paris, série.2*, 297, 7: 607-612.
- Pomar, L.**, Ginés, A. i Ginés, A. 1983. Las cristalizaciones freáticas del Pleistoceno mallorquín. *VI Coloquio de Geografía*, 111-113 pp. Asociación de Geógrafos Españoles. Palma de Mallorca.
- Pomar, L.**, Obrador, A. Fornós, J. J. i Rodríguez Perea, A. 1983. *El Terciario de las Baleares (Mallorca y Menorca)*. Guía de las excursiones. X Congreso Nacional de Sedimentología, Menorca 1983. Institut Estudis Baleàrics i Universitat de Palma de Mallorca. Palma. 255 pp.
- Pomar, L.**, Marzo, M., Barón, A. 1983. El Terciario de Mallorca. In: Pomar, L., Obrador, J., Fornós, J., Rodríguez-Perea, A. (eds.). *El Terciario de las Baleares (Mallorca - Menorca)*. Guía de las excursiones. X Congreso Nacional de Sedimentología, Menorca 1983, 21-44.
- Pomar, L.**, Riba, O., Rodríguez Perea, A. i Santanach, P. 1983. Estructuras de deformación en el Mioceno Inferior del Port des Canonge y del Macizo de Randa (Mallorca). In: Pomar, L., Obrador, A., Fornós, J.J. i Rodríguez-Perea, A. (eds.). *El Terciario de las Baleares (Mallorca -Menorca)*. Guía de las excursiones. X Congreso Nacional de Sedimentología, Menorca 1983, 45-58.
- Obrador, A., **Pomar, L.**, Rodríguez-Perea, A. i Jurado, M. J. 1983. El neógeno de Menorca. In: Pomar, L., Obrador, A., Fornós, J.J. i Rodríguez-Perea, A. (eds.). *El Terciario de las Baleares (Mallorca -Menorca)*. Guía de las excursiones. X Congreso Nacional de Sedimentología, Menorca 1983, 59-71.

- Marzo, M. **Pomar, L.**, Ramos, E. i Rodríguez-Perea, A. 1983. El Paleógeno del SW de la Sierra Norte de Malloca. *In: Pomar, L., Obrador, A., Fornós, J.J. i Rodríguez-Perea, A. (eds.). El Terciario de las Baleares (Mallorca -Menorca)*. Guía de las excursiones. X Congreso Nacional de Sedimentología, Menorca 1983, 75- 90.
- Rodríguez-Perea, A. i **Pomar, L.** 1983. El Neógeno inferior de Mallorca. Port des Canonge-Banyalbufar. *In: Pomar, L., Obrador, A., Fornós, J.J. i Rodríguez-Perea, A. (eds.). El Terciario de las Baleares (Mallorca -Menorca)*. Guía de las excursiones. X Congreso Nacional de Sedimentología, Menorca 1983, 91-114.
- Pomar, L.** i Rodríguez-Perea, A. 1983. El Neógeno inferior de Mallorca: Randa. *In: Pomar, L., Obrador, A., Fornós, J.J. i Rodríguez-Perea, A. (eds.). El Terciario de las Baleares (Mallorca -Menorca)*. Guía de las excursiones. X Congreso Nacional de Sedimentología, Menorca 1983, 115-138.
- Pomar, L.**, Esteban, M., Calvet, F. i Barón, A. 1983. La Unidad arrecifal del Mioceno Superior de Mallorca. *In: Pomar, L., Obrador, A., Fornós, J.J. i Rodríguez-Perea, A. (eds.). El Terciario de las Baleares (Mallorca -Menorca)*. Guía de las excursiones. X Congreso Nacional de Sedimentología, Menorca 1983, 139-176.
- Fornós, J. J. i **Pomar, L.** 1983. El Mioceno superior de Mallorca. Unidad Calizas de Santanyí (Complejo Terminal). *In: Pomar, L., Obrador, A., Fornós, J.J. i Rodríguez-Perea, A. (eds.). El Terciario de las Baleares (Mallorca -Menorca)*. Guía de las excursiones. X Congreso Nacional de Sedimentología, Menorca 1983. 177- 206.
- Obrador, A. i **Pomar, L.**, Rodríguez-Perea, A. i Fornós, J.J. 1983. El Neógeno del sector de Maó. *In: Pomar, L., Obrador, A., Fornós, J.J. i Rodríguez-Perea, A. (eds.). El Terciario de las Baleares (Mallorca -Menorca)*. Guía de las excursiones. X Congreso Nacional de Sedimentología, Menorca 1983, 207-232.
- Obrador, A., **Pomar, L.**, Jurado, M. J. i Rodríguez-Perea, A., i Fornós, J. J. 1983. El neogeno del sector de Ciutadella. *In: Pomar, L., Obrador, A., Fornós, J.J. i Rodríguez-Perea, A. (eds.). El Terciario de las Baleares (Mallorca -Menorca)*. Guía de las excursiones. X Congreso Nacional de Sedimentología, Menorca 1983, 233-255.
- Obrador, A., **Pomar, L.**, Rodríguez, A. i Jurado, M.J. 1983. Unidades deposicionales del Neógeno Menorquín. *Acta Geológica Hispánica*, 18: 87-97 pp.
- Ramos, E., Marzo, M. i **Pomar, L.** i Rodríguez Perea, A. 1983. Estratigrafía y sedimentología del Paleógeno del sector occid. de la Sierra Norte de Mallorca (Balears). *Rev. Inv. Geol.* 40: 29- 63.
- Rodríguez-Perea, A. i **Pomar, L.** 1983. El Mioceno de la Sierra Norte de Mallorca (sector occidental). *Acta Geológica Hispánica*. 18. 105-116.
- Fornós, J.J., **Pomar, L.** i Rodríguez-Perea, A. 1983. La eolianitas del Pleistoceno de Mallorca y sus estructuras asociadas. *Comunicaciones del X Congreso Nacional de Sedimentología*, 1: 90-93.
- Fornós, J.J., Pomar, L. i Rodríguez-Perea, A. 1983. Depósitos marinos litorales y de abanico aluvial del Mioceno de la isla de Cabrera (Balears). *Comunicaciones del X Congreso Nacional de Sedimentología*, 7: 32-35.
- Pomar, L.**, Rodríguez-Perea, A. i Fornós, J.J. 1983. Proyecto HADES. Un nuevo método para la investigación del Pleistoceno. *X Congreso Nacional Sedimentología, Menorca '83*: 633-636.

- Fornós, J. J. i **Pomar, L.** 1984. Facies, ambientes y secuencias de plataforma carbonatada somera (formación Calizas de Santanyí) en el Mioceno Terminal de Mallorca (Islas Baleares). Homenaje a Luis Sánchez de la Torre. *Publicaciones de Geología*. UAB. 20: 319- 338.
- Fornós, J., **Pomar, L.**, i Rodríguez-Perea, A. 1984. El Mesozoico de la Sierra de Son Amoixa (Serres de Llevant, Mallorca). *I Congreso Español de Geología*, 1: 173-185.
- Arbona, J. Fontboté, J. M. González Donoso, J. M. Linares, A. Olóriz, F., **Pomar, L.**, Rivas, P. i Sabat, F. 1984- 85. Precisiones bioestratigráficas y aspectos sedimentológicos del Jurásico- Cretácico basal de la Isla de Cabrera (Baleares). *Cuad. Geol.* 12: 169- 186.
- Barón, A. i **Pomar, L.** 1985. Stratigraphic correlation tables: area 2c Balearic Depression. A: F. F. Steininger, J. Senes, K. Kleemann. F. Rogl. (eds) *Neogene of the Mediterranean, Tethys and Paratethys*. Institute of Paleontology, University of Vienna. 17.
- Herman, J.S., Back., W. i **Pomar, L.** 1985. Geochemistry of groundwater in the mixing zone along the east coast of Mallorca. Spain. Karst Water Resources. Proceedings Ankara-Antalya Symposium IAHS, 161: 467-479. Ankara.
- Martí, J., Paniello, X., **Pomar, L.**, Ramos-Guerrero, E. i Rodríguez-Perea, A. 1985. El Triásico de las Baleares. *Resúmenes II coloquio de Estratigrafía y Paleogeografía del Pérmico y Triásico en España*. Seu d'Urgell. 103- 104.
- Ramos, E., Marzó, M., **Pomar, L.** i Rodríguez-Perea, A. 1985. Estratigrafía y Sedimentología del Paleógeno del sector occidental de la Sierra Norte de Mallorca. *Rev. d'Inv. Geol.* 40. 29- 63.
- HADES, Equipo (Directors: **Pomar, L.** i Ginés, J.). 1985. Los espeleotemas freáticos de las cuevas costeras de Mallorca: estado actual de las investigaciones. In: Geomorfología litoral y Cuaternario. Homenaje a Juan Cuerda. Universidad de València. 103-122. València.
- Curzi, P.V., Fornós, J.J., Mauffret, A., Sartori, R., Serra, J., Zitellini, E., Borsetti, A.M., Canals, M., Castellarin, A., **Pomar, L.**, Rossi, P.L. i Sabat, F. 1985. The South-Balearic Margin (Menorca Rise): objectives and preliminary results of the cruise Bal-84. *Rendiconti della Società Italiana de Mineralogia, suppl.*, 8: 91-96.
- Herman, J.S., Back., W. i **Pomar, L.** 1986. Speleogenesis in the groundwater mixing zone: the coastal carbonate aquifers of Mallorca and Menorca, Spain. Com 9th International Congress of Speleology, 1: 13-15 pp. Barcelona
- Fornos, J. J., **Pomar, L.** i Rodríguez- Perea, A. 1986. Deformation structures on eolian calcarenites recognized as mammal footprints. *Abstracts. Ias 7 th regional meeting on sedimentology*. 63.
- Fonboté, J.M., Obrador, A. i **Pomar, L.** 1986. Islas Baleares. En: *Geología de España*, Libro Jubilar J.M. Rios (J.A. Comba Coordinador). IGME. 2, 343-391 pp. Madrid.
- Pomar, L.**, Bauzà, M. J., Ferriol, A., Llobera, M., Tébar, J. i Xamena, J. 1987. Análisis paleoecológico de los arrecifes coralinos del Mioceno superior de Cap Blanc- Cala Pi (Mallorca). *I Jornades Medi Ambient*. UIB. 15.
- Rodríguez-Perea, A., Ramos-Guerrero, E., **Pomar, L.**, Paniello, X., Obrador, A. i Martin, J. 1987. El Triásico de las Baleares. A: *Estratigrafía y Paleogeografía del Pérmico y Triásico en España*. Cuadernos de Geología Ibérica, 11: 295-321.
- Pomar, L.**, Rodríguez-Perea, A., Fornós, J.J., Ginés, A., Ginés J., Font, A. i Mora, A. 1987. Phreatic speleothems in coastal caves: a new regional method to determine sea-level

- fluctuations. En: Zazo, C., (Ed.). *Late Quaternary sea-level change in Spain. Museo Nacional de Ciencias Naturales, CSIC. Trabajos sobre el Neógeno-Cuaternario*. 10: 197-224. Madrid.
- Fornós, J.J., Massutí, C., **Pomar, L.** i Rodríguez Perea, A. 1987. Estudi sedimentològic de les àrees proximals de la plataforma balear dins del Projecte CARBAL. *I Jornades del Medi Ambient de les Illes Balears: llibre de resums*. Palma, 2-3 juliol de 1987 / coord. por Joan Rita Larrucea, 1-2.
- Rita, J., Vallejo, V. R. i **Pomar L.** 1987. Composición mineralógica de las arcillas de algunos suelos de Mallorca, hipótesis sobre génesis de los mismos. *I Jornades del Medi Ambient de les Illes Balears: llibre de resums*. Palma, 2-3 juliol de 1987 / coord. por Joan Rita Larrucea, 58.
- Fornós J.J., Ginés, A., Ginés, J. i **Pomar, L.** 1988. Paleokarst collapse breccias in the uppermost Miocene of Mallorca Island. (España). *9th IAS Regional of Sedimentology*. Leuven. 76-77.
- Pomar, L.** 1988. Reef architecture and high-frequency relative sea-level oscillations, Upper Miocene, Spain. En: Abstracts. *9th Regional Meeting International Association of Sedimentology*, 174-175 pp. Leuven.
- Pomar, L.** 1988. Upper Miocene reef complex of Mallorca, Balearic Islands. Spain. *Petroleum geologists*. Abstracts. 72(2): 237.
- Pomar, L. 1989. Large-scale cement stratigraphy in cavern porosity, Mallorca, Spain. *American Association of Petroleum Geologists - Bulletin*, 73, 3: 400.
- Pomar, L.** 1989. Espeleotemas freáticos. Karst litoral y oscilaciones del nivel del mar durante el Cuaternario en la Isla de Mallorca. En: J.J. Durán y J. López-Martínez (Eds.). *El karst en España*. Sociedad Española de Geomorfología. Monografía 4, 265-275. Madrid.
- Fornós J.J., Ginés, A., Ginés, J. i **Pomar, L.** 1990. Paleokarst collapse breccias in the uppermost miocene of Mallorca Island. *II Jornades del Medi Ambient de les Balears* UIB. Palma, del 23 al 25 d'abril de 1990 / coord. por Antoni Martínez Taberner, 46-47.
- Oswald, E. J., Meyers, W. J. i **Pomar L.** 1990. Dolomitization of an upper miocene reef complex, Mallorcaevidence for a messisian dolomitizing Mediterranean Sea. *II Jornades del Medi Ambient de les Balears*. UIB. Palma, del 23 al 25 d'abril de 1990 / coord. por Antoni Martínez Taberner, pág. 54.
- Pomar, L.**, Bosence, D.W. i Waltham, D. A. 1990. Computer modelling of a miocene carbonate platform, Mallorca, Spain. *II Jorn. Med. Ambient de les Balears*. UIB. 55.
- Pomar, L.** 1990. Reef architecture and high frequency relative sea-level oscillations, upper miocene, Mallorca. *II Jornades del Medi Ambient de les Balears*. Palma, del 23 al 25 d'abril de 1990 / coord. por Antoni Martínez Taberner, págs. 56-57.
- Jenkins, H. C. Sellwood, B. W. i **Pomar, L.** 1990: *A field excursion guide to the Island of Mallorca*. Geologists Association Guides. 42, 93 pp.
- Pomar, L.**, Rodríguez-Perea, A., Sàbat, F. i Fornós, J.J. 1990. Neogene stratigraphy of Mallorca Island. Iberian Neogene Basins (IXth Congress R.C.M.N.S.). *Paleontologia i Evolució*, Mem. Esp., 2: 269-320.
- Pomar, L.** 1991. Reef geometries, erosion surfaces and high- frequency sea level changes, Opel Miocene Reef Complex, Mallorca, Spain. *Sedimentology*. 38: 243- 270.

- Fornós, J.J., Marzo, M., **Pomar, L.**, Ramos-Guerrero, E., i Rodríguez-Perea, A. 1991. *Evolució tectono-sedimentaria y anàlisi estratigràfic del Terciari de la Isla de Mallorca*. I Congreso del Grupo Español del Terciario. Libro-Guía Excursión nº 2. Ed. F. Colombo. Vic. 145 pp.
- Pomar, L.** i Ward, W.C. 1991. Características de las secuencias deposicionales de alta frecuencia en el sistema arrecifal del Mioceno superior de Mallorca. *Acta Geológica Hispánica*, 26 (3-4): 181-194.
- Fornós, J.J. i Pomar, L. 1992. La Serralada Bètica. S-4: L'estructuració bético-balear a partir del Miocè Superior. In Guimerà, J.J., *Història Natural dels Països Catalans*. Geologia II: 274.
- Obrador A., **Pomar, L.** i Taberner, C. 1992. Late Miocene megabreccia of Menorca (Balearics Islands): A basis for the interpretation of a megabreccia deposit. A: H.M. Pedley, (Ed.). Carbonate Ramps: Processes and Diagenesis. *Sedimentary Geology*, 79: 203-223.
- Bosence, D.W., **Pomar, L.**, Waltham, D.A. i Lankester, T.H. 1994. Computer modelling a Miocene carbonate platform, Mallorca, Spain. *American Association Petroleum Geologist Bulletin*, 78 (2): 247-276.
- Fornós, J. J. i **Pomar, L.** 1993. El Mesozoic. Joan Josep Fornós Astó, Lluís Pomar Gomà. *Història natural de l'Arxipèlag de Cabrera / coord. por Josep Antoni Alcover, Enric Ballesteros Sagarra, Joan Josep Fornós Astó*, 79-85.
- Pomar, L.** i Ward, W. C. 1994. Response of a late Miocene Mediterranean platform to high frequency eustasy. *Geology*, 22. 131- 134.
- Pomar, L.** 1993. High-Resolution Sequence Stratigraphy in Prograding Miocene Carbonates: Application to Seismic Interpretation. *AAPG Memoir* 57: 389-407.
- Pomar, L.** i Ward, W.C. 1994. Response of a late Miocene Mediterranean reef platform to high-frequency eustasy. *Geology*, 22: 131–134.
- Pomar, L.** i Ward, W.C. 1995. Sea-level changes, carbonate production and platform architecture: the Lluçmajor Platform, Mallorca, Spain. In: Haq, B.U. (ed) *Sequence stratigraphy and depositional response to eustatic, tectonic and climate forcing*. Kluwer, Amsterdam, 87-112.
- Pomar, L.**, Ward, W.C. i Green, D.G. 1996. Upper Miocene Reef Complex of the Lluçmajor area, Mallorca, Spain. In: Franseen, E., Esteban, M., Ward, W.C., y Rouchy, J.M. eds.: *Models for Carbonate Stratigraphy from Miocene Reef Complexes of the Mediterranean regions*, SEPM Concepts in Sedimentology and Paleontology Series, n. 5: 191-225.
- Pomar, L.** i Ward, W. C. 1999. Reservoir-scale heterogeneity in depositional packages and diagenetic patterns on a reef-rimmed platform, Upper Miocene, Mallorca, Spain. *American Association Petroleum Geologist Bulletin*. 83: 1759-1773.
- Jiménez, A. P., **Pomar, L.** i Braga, J. C. 1999. Bivalves in the upper Miocene reef complex of Mallorca, Spain. *Revista Española de Paleontología*, 14 (3): 65-75
- Robledo, P. i **Pomar, L.** 2000. Upper Miocene karst collapse structures of the East coast, Mallorca, Spain. *Acta Carsologica*, 29: 177-184.
- Robledo, P. i **Pomar, L.** 2000. Modelo genético de las estructuras de colapso cárstico del Mioceno Superior de Mallorca. *Geotemas*, 2: 189-192.
- Robledo, P.A. i **Pomar, L.** 2000. Las estructuras de colapso kárstico en el Mioceno Superior de Mallorca; modelo genético. *Geotemas*, 1 (4): 267-272.

- Pomar, L.** 2001. Control ecológico del espacio de acomodación en carbonatos; las plataformas del Mioceno Superior de las Baleares. *Geotemas*, 3(2): 27-30.
- Pomar, L.** 2001. Ecological control of sedimentary accommodation: evolution from a carbonate ramp to rimmed shelf, Upper Miocene, Balearic Island. *Palaeogeography, Palaeoclimatology, Palaeoecology*, 175: 249-272.
- Robledo P. i **Pomar, L.** 2001. Genetic Model of the karst collapse structures on the east coast, Mallorca, Spain. En: Günay, Ford, Johnson and Johnson (Eds.). *Present State and Future Trends of Karst Studies*. UNESCO, 1: 339-344. París.
- Robledo, P. i **Pomar, L.** 2001. The karst collapse structures in the Upper Miocene of the east coast of Mallorca: genetic model and classification features. Geophysical Research Abstracts. En: *Paleoclimatology: From process studies to reconstruction of the palaeoenvironment: advances in palaeoceanography and climatology*, 3, 9215.
- Pomar, L.**, Obrador, A. i Westphal, H. 2002. Sub-wavebase cross-bedded grainstones on a distally steepened carbonate ramp, Upper Miocene, Menorca, Spain. *Sedimentology*, 49: 139-169.
- Fornós, J.J., **Pomar, L.** i Ramos, E. 2002. Balearic Islands. In Gibbons, W. i Moreno, T. (eds.), *The Geology of Spain*. The Geological Society, London: 327-334.
- Alonso-Zarza, A. M., Armenteros, I., Braga, J. C., Muñoz, A., Pujalte, V., Ramos, E., Aguirre, J., AlonsoGavilán, Arenas, C., Baceta, J. I., Carballeira, J., Calvo, J. P., Corrochano, A., Fornós, J., González, A., Luzón A., Martín, J. M., Pardo, G., Payros, A., Pérez, **Pomar, L.**, Rodríguez, J. M., Villena, J. 2002 Tertiary In: Gibbons, W., and Moreno, M. T. (eds) *The Geology of Spain*. Geological Society, London. 293-334.
- Pomar, L.** 2003. Tipos de plataformas carbonatadas: un enfoque genético. A: *Guillem Colom Casanovas, naturalista i geòleg: pioner i mestre de la micropalontologia espanyola* / coord. por Guillem Mateu Mateu, 57-66.
- Pomar, L.**, Brandano, M. i Westphal, H. 2004. Environmental factors influencing skeletal grain sediment associations a critical review of Miocene examples from the Western Mediterranean. *Sedimentology*, 51: 627- 651.
- Barón, A. Fornós, J.J., Gelabert, B., Obrador, A., **Pomar, L.**, Ramos-Guerrero, E. i Sàbat, F. 2004. Baleares. A: Vera J.A. (Eds.) *Geología de España*. SEG-IGME. 450-464 pp. Madrid
- Obrador, A. i **Pomar, L.** 2004. El Mioceno del Migjorn. In: Fornós, J.J., Obrador, A. i Roselló-Verger, V.M (eds). *Història Natural del Migjorn de Menorca: el medi físic i l'influx humà*. Mon. Soc. Hist. Nat. Balears, 11, 73-92.
- Robledo, P.A., Duran, J.J. i **Pomar, L.** 2004. Paleocollapse structures as geological record for reconstruction of past karst processes during the upper Miocene of Mallorca island. *International Journal of Speleology*, 33: 81-95.
- Westphal, H., Obrador, A. i **Pomar L.** 2004. Oriented calcite concretions in Upper Miocene carbonate rocks of Menorca, Spain: evidence for fluid flow through a heterogeneous porous system. *Geologica acta: an international earth science journal*, 2 (4): 271-284.
- Brandano, M., Vannucci, G., **Pomar, L.** i Obrador, A. 2005. Rhodolith assemblages from the lower Tortonian carbonate ramp of Menorca (Spain): Environmental and paleoclimatic implications. *Palaeogeography, palaeoclimatology, palaeoecology*, 226 (3): 307-323.

- Csoma, A.É., Goldstein, R.H. i **Pomar, L.** 2006. Pleistocene speleothems of Mallorca: implications for palaeoclimate and carbonate diagenesis in mixing zones. *Sedimentology*, 53: 213–236.
- Andretta, R., Morsilli, M. i **Pomar, L.** 2008. Sedimentological features of coarse-grained deep water backset beds in a distally steepened carbonate ramp (Late Miocene, Menorca, Balearic Islands, Spain). *Rend. online Società Geologica Italiana*, 2 (2008), *Note Brevi*, www.socgeol.it, 19-22.
- Pomar, L.**, Robledo, P.A. i Durán, J. 2008. Análisis de la fracturación de la plataforma carbonática de Santanyí, Mallorca: Relación con los paleocolapsos y su cronología. *Geogaceta*, 44: 67-70.
- Robledo, P.A., Durán, J. i **Pomar, L.** 2009. Paleocolapse structures and collapse breccias as good record for reconstruction critical climate events during the Upper Miocene in Mallorca Island, Spain. *27th IAS Meeting of Sedimentology*. June 2009. Alghero, Italy.
- Asprion, U., Westphal, H., Nieman, M. i **Pomar L.** 2009. Extrapolation of depositional geometries of the Menorcan Miocene carbonate ramp with ground-penetrating radar. *Facies*, 55: 37–46.
- Arenas, C. i **Pomar, L.** 2010. Microbial deposits in Upper Miocene carbonates, Mallorca, Spain. *Palaeogeography, Palaeoclimatology, Palaeoecology*, 297: 465- 485.
- Pomar, L.** 2012. The late Miocene Reef Complex, Mallorca. XXVIII Jornadas de la Sociedad Española de Paleontología, Valencia- Sóller. Excursión post-congreso. 37 pp.
- Pomar, L.**, Bassant, P., Brandano, M., Ruchonnet, C. i Janson, X. 2012. Impact of carbonate producing biotas on platform architecture: insights from Miocene examples of the Mediterranean region. *Earth-Sci. Rev.*, 113, 186–211.
- Davies, E.J., Ratcliffe, K.T., Montgomery, P., **Pomar, L.**, Ellwood, B.B. i Wray, D.S. 2013. *Magnetic susceptibility (χ) stratigraphy and chemostratigraphy applied to an isolated carbonate platform reef complex; Lluçmajor Platform, Mallorca*. A: Verwer, Klaas, Playton, Ted E. and Harris, Paul M. (Mitch), (eds.) *Deposits, Architecture, and Controls of Carbonate Margin, Slope and Basinal Settings*. Special Publications (105). SEPM (Society for Sedimentary Geology), Tulsa, OK, USA, pp. 142-156.
- Rivera, J., **Pomar, L.**, Hermida, N., Mateu, G. i Acosta, J. 2017. Dome Dunes on the Inner to Middle Shelf Transition on a Temperate-Water Carbonate Sediment Shelf. Pitiusas Islands. A: Guillén, J., Acosta, J., Chiocci, F., Palanques, A. (eds.). *Atlas of Bedforms in the Western Mediterranean*. Springer, Cham. 159-165.
- Rivera, J., Mateu, G., Hermida, N., **Pomar L.** i Acosta, J. 2017. Trawl Marks and Dredge Spoils as Examples of Seabed Anthropogenic Alteration on Sediments (Menorca Shelf). A: Guillén, J., Acosta, J., Chiocci, F., Palanques, (eds) *Atlas of Bedforms in the Western Mediterranean*. Springer, Cham. 167-172.
- Molina, J.M., **Pomar, L.**, Ruiz-Ortiz, P. A. i Vera, J. A. 2019. Tempestite-and beach-like grainstones in pelagic sequences (Jurassic, Subbetic, South of Spain). *Bathurst Meeting Mallorca 2019, 16 th International Meeting of Carbonate Sedimentologists*. Theme 1, P 22.
- Suárez-González, P., Arenas, C., Benito, M.I. i **Pomar, L.** 2019. Interplay between biotic and environmental conditions in pre-salt Messinian microbialites of the western Mediterranean (Upper Miocene, Mallorca, Spain). *Palaeogeography, Palaeoclimatology, Palaeoecology*, 533(28): 109242.

Pomar, L., Baceta, J. I. i Mateu-Vicens, G. 2021. The upper Miocene reef-rimmed platform of Mallorca (Spain): factory structure, growth dynamics and diagénesis. In: *Field Guides to Exceptionally Exposed Carbonate Outcrops* Publisher: International Association of Sedimentologists. Pp

Suárez-González, P., Benito, I., Arenas, C. i **Pomar, L.** 2022. Columnar microbialites of the upper Miocene of Mallorca (Spain): A new morphogenetic model based on concurrent accretion and bioturbation – uncommon or overlooked?. *Sedimentology*, 69: 88-120.